

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Галаз Юлії Андріївни «Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право
Рецензент Ортинська Наталія Володимирівна – професор кафедри теорії права та конституціоналізму Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», доктор юридичних наук, професор

Рецензент дала позитивну оцінку науковій праці здобувача. *Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Ю. А. Галаз, зумовлена науковим апаратом дослідження, поданим через мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження.*

Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб з урахуванням вітчизняних і зарубіжних надбань правової науки, аналізу законодавства України, судової та адміністративної практики, подати характеристику правового статусу іноземців та осіб без громадянства у правовідносинах адміністративного судочинства і на цій основі сформулювати висновки і рекомендації стосовно вдосконалення відповідного законодавства України та практики його застосування.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, котрі виникають у процесі реалізації правового статусу іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві.

Предмет дослідження – правовий статус іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві.

Загальний аналіз дисертаційного дослідження свідчить, що визначені дисертантом завдання було виконано, а мету дослідження – досягнуто.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. У рецензованому дисертаційному дослідженні Ю. А. Галаз використано сукупність світоглядних, загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Так, у дисертації використано методи індукції та дедукції, аналізу і синтезу, а також діалектичний метод, що дали змогу визначити шляхом сходження від загального до особливого спрямування наукового пізнання та розгляду проблеми в єдності її соціального змісту та юридичної форми і, відповідно, здійснити комплексну та системну характеристику правового статусу іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві. За допомогою логіко-семантичного та історичного методів дисертантом поглиблено понятійний апарат, визначено стан наукових розробок та вихідні методологічні засади дослідження правового статусу іноземців та осіб без громадянства в

адміністративному судочинстві. Системно-структурний та порівняльно-правовий методи стали інструментом для вивчення питання правосуб'єктності, що є найвагомішою передумовою участі іноземців та осіб без громадянства в адміністративному процесі. Окрім того, вказані методи також застосовано при аналізі законодавства, що регламентує правовий статус іноземних осіб та осіб без громадянства, та характеристики повноважень суду при вирішенні справ за участю іноземців та осіб без громадянства. Соціологічний та статистичний методи сприяли узагальненню юридичної практики, аналізу емпіричної інформації, що пов'язана з темою дисертаційного дослідження. Формально-юридичний метод став у нагоді для дослідження змісту правових норм, які визначають порядок діяльності адміністративного суду при розгляді справ, що стосуються іноземців та осіб без громадянства. Системно-функціональний метод дозволив дисертанту проаналізувати досвід зарубіжних країн щодо правового статусу іноземців та осіб без громадянства в публічно-правовій сфері. У ході дослідження також були реалізовані можливості догматичного методу для формулювання пропозицій щодо удосконалення законодавства України, яке визначає правовий статус іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві.

Застосування цих методів у комплексі дозволило отримати глибоке та всебічне розуміння питання правового статусу іноземців та осіб без громадянства, враховуючи і теоретичні, і практичні аспекти проблеми, а також значною мірою визначили успішне розкриття теми.

Вказане свідчить про цілісність, комплексність та теоретичну і практичну значущість роботи, достатній ступінь наукової обґрунтованості сформульованих у дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих в дисертації Ю. А. Галаз зумовлена вирішенням важливого наукового завдання, що полягає в теоретичному обґрунтуванні поняття та значення правового статусу іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві та розробленню пропозицій щодо удосконалення правового регулювання у цій сфері.

Основна цінність дисертаційної роботи полягає в тому, що в ній уперше правовий статус іноземців та осіб без громадянства розглянуто в дуальному поєднанні їх правової природи: загальнотеоретичної (виражає правову універсальну конструкцію, що визначає комплекс прав і обов'язків вказаної категорії осіб, які держава з власної волі надає для них, з метою створення сприятливих умов перебування та проживання на її території); соціально-захисної (відіграє важливе безпекове значення для держави та її громадян, що загалом свідчить про відкритість та сформованість приймаючого суспільства, а також вказує на ту соціальну й політичну сутність правової політики держави, яка спрямовується на внутрішні і зовнішні вектори); умотивовано потребу створення єдиної міграційної стратегії діяльності органів виконавчої та судової

влади шляхом оновлених напрямів діяльності суб'єктів міграційної політики для вирішення сучасних міграційних завдань: реадмісія, примусове видворення, протидія нелегальній міграції, вирішення проблем біженців та осіб, які потребують тимчасового або додаткового захисту, забезпечення прикордонного та міграційного режимів, зокрема у місцях, що межують з тимчасово окупованими територіями нашої держави; визначено особливу роль адміністративного судочинства як унікального арбітра у відносинах держави та іноземців й осіб без громадянства через доведення його потенціалу репрезентування принципу верховенства права шляхом реалізації таких складових: охорони та захисту державних інтересів; гарантування законних прав та інтересів негромадян; забезпечення законності через протидію свавілля з боку органів публічної влади; вираження поваги до правової практики інших держав й протидії порушенню юридичних приписів іноземцями та особами без громадянства; відновлення стану законності в разі його порушення.

На увагу заслуговує авторський підхід до розкриття змісту термінів «міграційний режим» та «прикордонний режим», якими, на думку дисертанта, доцільно доповнити норми чинного законодавства з метою їх однакового застосування у правозастосовній сфері.

Окремо варто підкреслити слушні пропозиції, які стосуються доцільності посилення обмежень на свободу пересування територією держави, у зв'язку з введенням воєнного стану, а також запровадження особливого режиму в'їзду та виїзду і перебування на ній іноземців та осіб без громадянства.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях. Основні результати дисертаційного дослідження викладені у наукових працях, зокрема у 9 наукових працях, зокрема в 3 статтях, а також у 5 тезах доповідей на науково-практичних заходах.

Практичне значення одержаних результатів полягає, зокрема, у використанні отриманих результатів у подальшому дослідженні проблем науки теорії держави і права, адміністративного права та процесу, а також суміжних галузей права, правотворчості, правозастосовної діяльності та навчальній діяльності під час розробки підручників і навчальних посібників, їх окремих розділів та структурних частин із дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративне судочинство», «Міграційне право» для студентів спеціальності 081 «Право», при підготовці навчальних і робочих програм, планів семінарських робіт і практичних занять, питань контролю успішності студентів зазначеної спеціальності.

Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам МОН України.

Загалом, оцінюючи позитивно рецензовану дисертацію, необхідно зауважити, що низка її положень потребують часткового уточнення, глибшого аналізу або обґрунтування.

1. Доволі слушним є звернення дисертантки до аналізу таких ключових категорій дослідження як «правовий статус людини» та «правовий статус іноземців та осіб без громадянства», що сьогодні все ще залишаються актуальними і в теорії держави і права та галузевих юридичних науках. Однак, на нашу думку, окресливши те, що складовими правового статусу є права та обов'язки доречно було б деталізувати окремі права, які стосуються правового статусу іноземців та осіб без громадянства, зокрема тих, що перебувають в економічній та політичній площинах.

2. Підтримуємо позицію дисертантки стосовно того, що питання, які стосуються статусу біженця та надання тимчасового або додаткового захисту є досить складними і вимагають відповідних знань суддів, які розглядають такі справи. Однак, пропозиція що, стосується підсудності стосовно вказаних категорій справ потребує більш чіткішої аргументації.

3. У підрозділі 3.1. дисертант цілком логічно досліджує досвід зарубіжних країн щодо реалізації правового статусу іноземців та осіб без громадянства, адже міграція є сьогодні складним міжнародним феноменом. Натомість, вважаємо, що дисертант надто широко охопила перелік країн, які є тими, що приймають мігрантів, тоді як, на нашу думку, максимальна концентрація увагу мала б бути зосереджена на країнах ЄС.

Водночас зазначені зауваження, в основному, мають рекомендаційний характер. А їх наявність не знижує достовірності основних наукових здобутків, висновків і рекомендацій, що містяться в рецензованій дисертації, не спростовує її загальної концепції та положень, що становлять наукову новизну дослідження й виносяться на захист.

Відтак, дисертація Ю. А. Галаз, подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі 81 «Право» на тему «Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливе для права конкретне завдання з урахуванням вітчизняних і зарубіжних надбань правової науки, аналізу законодавства України, судової та адміністративної практики, подати характеристику правового статусу іноземців та осіб без громадянства у правовідносинах адміністративного судочинства і на цій основі сформулювати висновки і рекомендації стосовно вдосконалення відповідного законодавства України та практики його застосування.

Загалом за результатами ознайомлення із роботою можна зробити висновок, що дисертація на тему: «Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві» відповідає спеціальності 081 «Право» та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор Юлія Андріївна Галаз заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю «Право».

Рецензент:

Професор кафедри теорії права
та конституціоналізму
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»,
доктор юридичних наук, професор

Наталія ОРТИНСЬКА

Взято з архіву

Згідно з рішенням Р. Браславської